

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

από την ιδέα στη σύνοψη σεναρίου κ.ά.

Δρ. Ελισάβετ Τζίνα Γεωργιάδου

Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ

<https://ginageorgiadou.wixsite.com/images>

Γέννηση του κινηματογράφου

- **28 Δεκεμβρίου 1895** > Αν και είχαν προηγηθεί πειραματικές ταινίες, η γέννηση του κινηματογράφου θεωρείται ότι σημειώθηκε στις 28 Δεκεμβρίου 1895, όταν οι Γάλλοι αδελφοί Λυμιέρ (Auguste Marie Louis Nicolas Lumière & Louis Jean Lumière) πραγματοποίησαν τις πρώτες δημόσιες προβολές ταινιών με την Cinématographe στο Παρίσι με εισιτήριο <https://www.youtube.com/@onehundredyearsofcinema>
- **6 Οκτωβρίου 1927** > Ο ομιλών κινηματογράφος εμφανίστηκε αρκετά χρόνια αργότερα, με την ταινία [*The Jazz Singer*](#), που προβλήθηκε στις 6 Οκτωβρίου 1927 και θεωρείται η πρώτη εμπορική ταινία με συγχρονισμένο ήχο και διάλογο.

Ταινία μυθοπλασίας vs ντοκιμαντέρ

Ταινία μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ είναι δύο διαφορετικά κινηματογραφικά είδη με ξεκάθαρες διαφορές στον σκοπό, το περιεχόμενο και τον τρόπο παραγωγής.

Μυθοπλασία

- Πρωταρχικός στόχος: **αφήγηση μιας ιστορίας**, συχνά χωρίς περιορισμούς.
- Η πραγματικότητα μπορεί να αλλοιωθεί ή να αγνοηθεί.

Ντοκιμαντέρ

- Πρωταρχικός στόχος: **τεκμηρίωση και ενημέρωση** πάνω σε πραγματικό θέμα.
- Ο δημιουργός δεσμεύεται (τουλάχιστον θεωρητικά) από την **πραγματικότητα**.

Πρώιμες Μορφές Ντοκιμαντέρ

		Χαρακτηριστικά	Παραδείγματα / Δημιουργοί
1890s	Actualities (Επίκαιρα)	Σύντομες ταινίες, καταγραφή πραγματικών γεγονότων/καθημερινής ζωής, χωρίς σενάριο ή αφήγηση, σταθερή κάμερα.	Αδελφοί Lumière – Άφιξη του τρένου στο σταθμό , 1895, Το γεύμα του μωρού , 1895
1900s–1920s	Travelogues	Τα Travelogues του F. S. Holmes κατέγραφαν μέρη και πολιτισμούς από διάφορες χώρες και στη συνέχεια προβάλλονταν, δίνοντας στο κοινό την ευκαιρία να «ταξιδέψει» νοερά.	Elias Burton Holmes , Seeing London
1920s	Εθνογραφικό φιλμ	Το <i>Nanook of the North</i> παρουσιάζει τη ζωή των Inuit, αυτόχθονων κατοίκων της Αρκτικής (μίξη παρατήρησης και αναπαράστασης/δραματοποίησης)	Robert Flaherty, Nanook of the North , 1922

Προέλευση του όρου ντοκιμαντέρ

- Ο όρος «ντοκιμαντέρ» εισήχθη από τον Σκωτσέζο σκηνοθέτη John Grierson το 1926, ως «η δημιουργική επεξεργασία της πραγματικότητας» (the creative treatment of actuality), για να περιγράψει την ταινία Moana, 1926, του Robert Flaherty (σκηνοθέτη του Nanook of the North), η οποία καταγράφει τη ζωή ενός νέου Πολυνήσιου στη Σαμόα (καθημερινότητα, συνήθειες, έθιμα κλπ.)
- Ο ορισμός του Grierson τονίζει τόσο τη σύνδεση του είδους με την πραγματικότητα όσο και την οπτική του δημιουργού για αυτή την πραγματικότητα.
- Πάντα υπάρχει κάποιο επίπεδο επιλογής και κατασκευής από τους δημιουργούς ντοκιμαντέρ: τι δείχνουν, τι αφήνουν εκτός, ποιον τρόπο αφήγησης επιλέγουν...

Ντοκιμαντέρ για τον John Grierson <https://www.youtube.com/watch?v=R0nsHQVCUTI>

Moana (1926) <https://www.youtube.com/watch?v=-neEtcJ2ck8>

Academy of Motion Picture Arts and Sciences (OSCAR)

- Μια **μη μυθοπλαστική** κινηματογραφική ταινία που εξετάζει με δημιουργικό τρόπο πολιτιστικά, καλλιτεχνικά, ιστορικά, κοινωνικά, επιστημονικά, οικονομικά ή άλλα θέματα. Μπορεί να είναι γυρισμένη σε πραγματικές συνθήκες ή να χρησιμοποιεί μερική αναπαράσταση/δραματοποίηση, αρχειακό υλικό, φωτογραφίες, animation, stop-motion ή άλλες τεχνικές, αρκεί να δίνεται έμφαση στα πραγματικά γεγονότα και όχι στη μυθοπλασία.
 - Μικρού μήκους, με διάρκεια έως 40 λεπτά, συμπεριλαμβανομένων των τίτλων.
 - Μεγάλου μήκους με διάρκεια μεγαλύτερη των 40 λεπτών.

Υποκατηγορίες διάρκειας

	Διάρκεια	Σκοπός / Χρήση	Πλεονεκτήματα	Μειονεκτήματα
Mini-ντοκιμαντέρ	ως 25 λεπτά	Συνοπτική παρουσίαση μιας ιστορίας / ενός θέματος — ιδανικό για web, σύντομες προβολές, εταιρικές / εκπαιδευτικές χρήσεις.	Χαμηλό κόστος & χρόνος παραγωγής, εύκολη διανομή (web, social, festivals).	Περιορισμένος χρόνος, δεν επαρκεί για εις βάθος ανάλυση ή πολύπλοκα θέματα.
Short-documentary (μικρού μήκους ντοκιμαντέρ)	έως 40 λεπτά	Διευρυμένη κάλυψη ενός θέματος (ανάλογα με τη διάρκεια).	Συγκεντρωμένη αφήγηση, ευέλικτο για διανομή, χαμηλό-μεσαίο κόστος ανάλογα με το θέμα.	Περιορισμένος «χώρος» για ανάπτυξη χαρακτήρων ή πολλών θεμάτων. Αν το θέμα είναι πολύ σύνθετο, μπορεί να φανεί επιφανειακό.
Feature-length (μεγάλου μήκους)	40 – 120+ λεπτά	Για πιο σύνθετα θέματα που απαιτούν ανάλυση.	Επιτρέπει σε βάθος ανάλυση, πολλαπλές γραμμές αφήγησης, πλήρη ανάπτυξη χαρακτήρων και περιεχομένου, συχνά τα πιο κατάλληλα για κινηματογράφο / streaming / φεστιβάλ.	Μεγάλο κόστος, περισσότερος χρόνος παραγωγής και post-production, ανάγκη για πληρέστερο υλικό, μεγαλύτερη δέσμευση χρόνου από το κοινό.
Mini-series (σειρές)	Πολλά επεισόδια (έως 30 – 60+ λεπτά έκαστο)	Για πολύπλοκα ή εκτεταμένα θέματα — ιστορικά γεγονότα, κοινωνικά / πολιτικά φαινόμενα, πολυεπίπεδη έρευνα.	Επιτρέπει αναλυτική αφήγηση σε βάθος, ευελιξία προβολής (κατά επεισόδια), δυνατότητα διερεύνησης πολλών πτυχών θέματος.	Απαιτεί πολύ υλικό, υψηλό προϋπολογισμό, κίνδυνος κόπωσης κοινού, χρονοβόρα παραγωγή.

Από πού έρχονται οι ιδέες για ένα ντοκιμαντέρ;

- από προσωπικές ιστορίες
- από προσωπικό ενδιαφέρον/περιέργεια για ανθρώπους, τόπους, συλλογικότητες, καταστάσεις, ιστορικές και πολιτικές συγκυρίες κ.ά.
- από δημοσιευμένα άρθρα
- από ιστορίες τρίτων (κάτι που ακούσατε, που είδατε, που κουβεντιάσατε)
- από μία πρόσκληση ενδιαφέροντος από φορείς
- από κάποια ανάθεση από τηλεοπτικό σταθμό
- ...

Είναι όλες οι ιδέες υλοποιήσιμες;

- Οποιοδήποτε θέμα μπορεί να γίνει ντοκιμαντέρ, αρκεί να παρουσιάζεται με οπτικό και ηχητικό υλικό που τεκμηριώνει τα γεγονότα και μεταφέρει στο κοινό την αίσθηση άμεσης σύνδεσης με ό,τι συμβαίνει.
- Αν είναι ξεκάθαρο πως μια ιδέα είναι προτιμότερο να γίνει ντοκιμαντέρ, παρά φωτογραφικό πρότζεκτ, δημοσιογραφικό άρθρο, τηλεοπτικό ρεπορτάζ κ.ά., τότε η υλοποίησή της εξαρτάται βασικά:
 - από την πρόσβαση στο θέμα (πρόσωπα, χώροι, χρόνος κλπ.),
 - τους διαθέσιμους οικονομικούς (budget) και ανθρώπινους πόρους (crew)
 - την επιμονή των δημιουργών!

*Τα όρια και οι περιορισμοί μπορεί να γίνουν αφορμή για δημιουργία.

Ενδεικτική Θεματολογία & παράδειγμα για μικρή διάρκεια (περίπου 12 λεπτά)

Πορτρέτα (Portrait Docs): Εστιάζουν σε ένα άτομο ή μια μικρή ομάδα και αποκαλύπτουν χαρακτήρα, ζωή, συναισθήματα, συνήθειες, κ.ά. Πχ. Η ιστορία μιας γυναίκας που εργάζεται ως οδηγός ταξί.

Κοινωνικά Ζητήματα: Αφορούν κοινωνικές πραγματικότητες: ανισότητα, φτώχεια, εργασιακή πίεση, περιθώριο, βία, αλληλεγγύη κ.ά. Πχ. Η ζωή ενός διανομέα σε μια μέρα έντονης κίνησης.

«4.1Miles» > αφηγείται μια μέρα από τη ζωή ανδρών του Λιμενικού, που καλούνται να διαχειριστούν το προσφυγικό στις ελληνικές ακτές με κεντρικό ήρωα ένα Μυτιληνιό κυβερνήτη τον Ανθυποπλοίαρχο Κυριάκο Παπαδόπουλο. <https://www.documentonews.gr/article/ayto-einai-to-ellhniko-ntokimanter-41-miles-poy-paei-gia-oskar-video/>

Πολιτισμός & Ταυτότητα: Αναλύουν πολιτισμικές συνήθειες, παραδόσεις, τοπική κουλτούρα, συλλογική μνήμη, κ.ά. Πχ. ένα παλιό καφενείο που αποτελεί σημείο αναφοράς για μια κοινότητα - Το ιστορικό «Μεγάλο Καφενείο» από το 1929 στην Άμφισσα.

Ιστορία: Αναδεικνύουν μικρές ιστορικές στιγμές, τοπικές μνήμες, παλιές ιστορίες. Πχ. Ένα παλιό αντικείμενο (π.χ. ημερολόγιο) που αποκαλύπτει μια λησμονημένη ιστορία.

Περιβάλλον & Φύση: Αφορούν οικοσυστήματα, φυσικά φαινόμενα, περιβαλλοντικές αλλαγές. Πχ. Οι Φίλοι του Δάσους Συγγρού

Επιστήμη & Τεχνολογία: Παρουσιάζουν επιστήμονες, πειράματα, φαινόμενα ή νέα τεχνολογία. Πχ. Η φοιτητική ομάδα μηχανοκίνητου αθλητισμού του ΑΠΘ Aristotle Racing Team (ART).

Τέχνες: Εστιάζουν σε δημιουργικές διαδικασίες, καλλιτέχνες, έργα, παρασκήνια. Πχ. Οι πρόβες μιας μικρής θεατρικής ομάδας πριν από μια παράσταση, Το πορτρέτο ενός μουσικού.

Αθλητισμός: Αφορούν άθληση, προπονήσεις, μικρές ιστορίες από τον κόσμο των σπορ. Πχ. Η προετοιμασία ενός δρομέα για τον μααραθώνιο.

Έγκλημα & Δικαιοσύνη (True Crime): Αναλύουν μικρές υποθέσεις, έναν φάκελο, ένα παλιό αρχείο, μαρτυρίες. Πχ. Η ιστορία ενός εγκλήματος που έμεινε ανεξιχνίαστο.

Ταξίδια & Εξερεύνηση: Εστιάζουν σε τόπους, εμπειρίες, ατμόσφαιρες, μικρές περιπέτειες. Πχ. Ταξίδι σε ένα εγκαταλελειμμένο χωριό.

Μικροκοινωνίες & Τρόποι Ζωής: Αφορούν συγκεκριμένες ομάδες, μικρούς κόσμους, ασυνήθιστα lifestyle. Πχ. Μια ομάδα νέων που καλλιεργούν αστικό κήπο σε ταράτσα.

Δημοσιογραφικά θέματα, πχ. αγωγές slapp

Παρουσίαση ενός μοναδικού σημαντικού γεγονότος/δράσης: πχ. μια μέρα στο μπλόκο των αγροτών στα Μάλγαρα.

Πώς ένα 'μικρό', συγκεκριμένο θέμα γίνεται οικουμενικό;

Ένα ντοκιμαντέρ, ανεξαρτήτως διάρκειας, μπορεί να μετατρέψει το τοπικό ή προσωπικό σε κάτι πολύ μεγαλύτερο, αν συνδέει την ιστορία με καθολικά ανθρώπινα συναισθήματα και εμπειρίες.

- **Εστίαση στο ανθρώπινο στοιχείο:** Δείχνει συναισθήματα ή καταστάσεις που όλοι βιώνουν.
- **Από το συγκεκριμένο στο γενικό:** Η προσωπική ιστορία λειτουργεί ως μικρογραφία ευρύτερων φαινομένων.
- **Κοινά συναισθήματα και αξίες:** Αγάπη, φόβος, χαρά, απώλεια, πάθος, ελπίδα, προσπάθεια, αποτυχία, περιθώριο, αλληλεγγύη κ.ά.
- **Αφήγηση πέρα από το «εγώ»:** Συνδέει τον θεατή με τη ζωή των χαρακτήρων, ώστε να ταυτιστεί με την ιστορία.

Πχ. Μια ταινία που αφηγείται τη ζωή μιας γυναίκας οδηγού ταξί, η οποία αντιμετωπίζει καθημερινές δυσκολίες, προκαταλήψεις και στερεότυπα λόγω φύλου, μπορεί να αναδείξει θέματα που αφορούν όχι μόνο τις γυναίκες, αλλά πολλούς ανθρώπους που μπορούν να ταυτιστούν με την ιστορία: την αντοχή και την προσαρμοστικότητα, το θάρρος και την αυτοπεποίθηση, την κοινωνική συνείδηση, την αλληλεγγύη και τις σχέσεις με τους άλλους, την αυτοαποδοχή και την προσωπική εξέλιξη κ.ά.

Στάδια Δημιουργίας Ντοκιμαντέρ συνοπτικά

ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ (Preproduction)	ΠΑΡΑΓΩΓΗ (Production)	ΜΕΤΑΠΑΡΑΓΩΓΗ (Post-Production)
• Ιδέα & Κεντρικό Θέμα • Έρευνα & Στοιχεία • Επιλογή Χαρακτήρων • Έρευνα Χώρων / Ρεπεράζ • Άδειες & Νομικές Διαδικασίες • Αφήγηση & Αφηγηματικά εργαλεία • Δομή • Σύνοψη σεναρίου (Treatment) • Pitch • Μετά το Pitch	• Γυρίσματα: Λήψεις γεγονότων, συνεντεύξεων, B-roll • Συλλογή αρχειακού υλικού: Υποστηρικτικά πλάνα, φωτογραφίες, ντοκουμέντα. • Ήχος: Καταγραφή διαλόγων, ήχων περιβάλλοντος κ.ά. • Μουσική • Διαχείριση ομάδας & συμμετεχόντων: Συντονισμός γυρισμάτων και επικοινωνία με συμμετέχοντες. • Διαρκής έλεγχος υλικού: Logging, επαναλήψεις, προετοιμασία για μοντάζ.	• Οργάνωση και καταγραφή υλικού • Μοντάζ (Editing): Επιλογή και τοποθέτηση πλάνων, δημιουργία αφηγηματικής ροής. • Μιξάζ, Ήχος: Επεξεργασία ήχου, προσθήκη voice-over, μουσικής, ηχητικών εφέ. • Χρωματική διόρθωση (Color grading): Ομοιομορφία εικόνας, βελτίωση οπτικής ποιότητας. • Γραφικά & τίτλοι: Εισαγωγή τίτλων, υποτίτλων, οπτικών γραφικών κλπ. • Τελικός έλεγχος / mastering: Δημιουργία τελικής εκδοχής για προβολή, φεστιβάλ ή διανομή. • Διανομή / Παρουσίαση

Ιδέα & Κεντρικό Θέμα

- Τι αφορά η ταινία; (logline*)
- Γιατί είναι σημαντική τώρα;
- Ποιοι ή τι είναι οι πρωταγωνιστές (άνθρωποι, ζώα, φυσικά ή αστικά τοπία κλπ.);
- Ποιο είναι το κεντρικό ερώτημα ή σύγκρουση;
- Ποιο είναι το κοινό/στόχος;

Να γίνει σαφές το θέμα, η σημασία του και γιατί αξίζει να γυριστεί.

*logline > μια σύντομη, περιεκτική πρόταση που συνοψίζει την ιδέα ή το θέμα της ταινίας

Πχ. Logline “The Shampoo Summit” > In a hair salon in Israel, Arab and Jewish women find common ground... in a sink.

Έρευνα & Στοιχεία

- Εντοπισμός, μελέτη και διασταύρωση πηγών (βιβλία, άρθρα, αρχειακό υλικό –οπτικό και ηχητικό –, εικόνες κλπ.) που αφορούν το θέμα.
- Εντοπισμός και επικοινωνία με ανθρώπους, οργανισμούς κλπ. που αφορούν το θέμα.

Στόχος> Να στηρίζεται το ντοκιμαντέρ σε αληθινά και αξιόπιστα στοιχεία.

Επιλογή Χαρακτήρων κ.ά.

Επικοινωνία με ανθρώπους, οργανισμούς κ.ά. που θα συμμετάσχουν στο ντοκιμαντέρ για να εξασφαλιστεί η προθυμία τους και η συνεργασία τους.

Έρευνα / Ρεπεράζ Χώρων (Location Scouting)

- Εντοπισμός και επιθεώρηση των χώρων όπου θα γίνουν τα γυρίσματα > να βεβαιωθεί ότι οι χώροι είναι κατάλληλοι και διαθέσιμοι.
 - Έλεγχος προσβασιμότητας, φωτισμού, ήχου και κινήσεων κάμερας.
 - Λήψη φωτογραφιών ή σύντομων δοκιμαστικών πλάνων.
 - Εκτίμηση πιθανών προβλημάτων ή περιορισμών.

Άδειες & Νομικές Διαδικασίες

Διασφάλιση ότι η παραγωγή μπορεί νόμιμα να κάνει λήψεις σε πρόσωπα και χώρους ώστε να αποφευχθούν νομικά εμπόδια και προβλήματα κατά τη διάρκεια των γυρισμάτων.

- **Φόρμα Συγκατάθεσης** για χαρακτήρες > Έγγραφο που υπογράφει ένα πρόσωπο για να **δώσει τη συγκατάθεσή του** να συμμετάσχει σε ένα ντοκιμαντέρ ή να χρησιμοποιηθεί η εικόνα, η φωνή ή τα προσωπικά του δεδομένα. > Διασφαλίζει νομικά και ηθικά ότι η συμμετοχή είναι **ελεύθερη και έχει ενημερωθεί**.
- **Φόρμα Συγκατάθεσης** από ιδιοκτήτες χώρων, δημόσιες υπηρεσίες ή οργανισμούς.
- Διασφάλιση δικαιωμάτων χρήσης μουσικής, αρχειακού υλικού.
- Τα έντυπα συγκατάθεσης προστατεύουν τους συμμετέχοντες και τον δημιουργό, αποτρέποντας νομικά προβλήματα και διασφαλίζοντας ηθική παραγωγή.
- **Εναλλακτικά, μπορεί αντί για έγγραφο να είναι και μία αναφορά στην αρχή της λήψης, όπου το άτομο ή ο ιδιοκτήτης χώρου λέει πως δίνει τη συγκατάθεσή του (σε βίντεο) ή συγκατάθεση μέσω e-mail.**

Η αφήγηση στο ντοκιμαντέρ

Bill Nichols*, 2001, Introduction To Documentary, Indiana University Press
https://www.kufunda.net/publicdocs/Bill_Nichols_Introduction_to_documentary-1-3and6.pdf

- Επεξηγηματικός τρόπος /Τρόπος της έκθεσης (expository mode)
- Ο τρόπος της παρατήρησης (observational mode)
- Συμμετοχικός τρόπος (participatory mode)
- Ποιητικός τρόπος (poetic mode)
- Αναστοχαστικός τρόπος (reflexive mode)
- Επιτελεστικός τρόπος (performative mode)

*Ο Bill Nichols είναι Αμερικανός κριτικός κινηματογράφου, θεωρητικός και μελετητής του ντοκιμαντέρ.

- Υβριδικός τρόπος (συνδυασμός τρόπων)

Επεξηγηματικός τρόπος (Expository Mode)

- Αφηγητής (voice-over), γεγονότα, πληροφορίες, λογική επιχειρηματολογία.
- [1 Hour of Magnificent Moments Narrated by Sir David Attenborough | BBC Earth](#)
- [Μακεδονικός Γάμος](#), 1960, Τάκης Κανελλόπουλος, περιγράφει τα ήθη και τα έθιμα που σχετίζονται με τον παραδοσιακό γάμο στη Δυτική Μακεδονία.
- [Sam Roma: Είμαστε Τσιγγάνοι | Ντοκιμαντέρ της Μαρίνας Δανέζη](#) «Είμαστε απ' όλα. Οτιδήποτε θα το βρείτε. Από το χειρότερο μέχρι και το καλύτερο μπορούμε να κάνουμε σαν άνθρωποι. Είμαστε τσιγγάνοι.»

Ο τρόπος της παρατήρησης (Observational Mode)

- Η κάμερα παρακολουθεί χωρίς καμία παρέμβαση — «fly on the wall»
- Απαιτεί μικρά και ευέλικτα συνεργεία, κάμερα στο χέρι, φυσικό φωτισμό, πλάνα μεγάλης διάρκειας.

[ΑΘΗΝΑΙ / Εύα Στεφανή \(1995\)](#) > παρακολουθεί τη βραδινή ζωή του κεντρικού σιδηροδρομικού σταθμού της Αθήνας και των θαμώνων του.

[Rolling Stones - Gimme Shelter](#), 1970, Albert and David Maysles & Charlotte Zwerin,, The Rolling Stones' 1969 US tour, Altamont Free Concert.

Συμμετοχικός τρόπος (participatory mode)

Ο σκηνοθέτης συμμετέχει ενεργά στην ιστορία: μιλά, ρωτά, εμφανίζεται στο κάδρο ή επηρεάζει τα γεγονότα μέσω της παρουσίας του. Η αφήγηση προκύπτει μέσα από τη σχέση και την αλληλεπίδραση μεταξύ δημιουργού και υποκειμένων.

- [Super Size Me](#), 2004, Morgan Spurlock, 1.39' | ο σκηνοθέτης λειτουργεί ως πειραματόζωο ερευνώντας τη βιομηχανία γρήγορου φαγητού. Τρώει στα McDonald's τρεις φορές την ημέρα για τριάντα συνεχόμενες ημέρες προκειμένου να εξετάσει τις επιπτώσεις της κατανάλωσης γρήγορου φαγητού στο σώμα και το μυαλό.
- [Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η γιαγιά μου](#) Δημήτρης Κουτσιαμπασάκος, 28 λεπτά.
Η Κυρά-Δήμητρα, γιαγιά του σκηνοθέτη, είναι 89 ετών και ζει μόνη της στο ειδυλλιακό χωριό Αρματολικό της Πίνδου, δίπλα στον ποταμό Αχελώο. Το σπίτι της θα πλημμυρίσει από τα νερά του φράγματος της Μεσοχώρας. Τα εγγόνια της, Δημήτρης και Κώστας, γυρίζουν το ντοκιμαντέρ, σκιαγραφώντας το πορτρέτο μιας δυνατής γυναίκας που συνεχίζει να ζει στον τόπο που αγαπά, παρά τις δυσκολίες και τις αλλαγές γύρω της.

Ποιητικός τρόπος (poetic mode)

Οπτική και αισθητική δομή αντί για πληροφοριακή αφήγηση: εικόνες, ρυθμός, συναίσθημα.

[Regen](#) (Rain) 1929, Joris Ivens, music by Hanns Eisler, 1941

[Koyaanisqatsi: Life out of Balance](#), 1982, Godfrey Reggio, music by Philip Glass, cinematography by Ron Fricke

[Nowness](#) (Visualize the emigrant experience in this poetic documentary film)

<https://www.issabellaorlando.com/portfolio/topos>

Αναστοχαστικός τρόπος (reflexive mode)

Το ντοκιμαντέρ δείχνει **την ίδια τη διαδικασία** παραγωγής, κάνει το κοινό να καταλάβει ότι βλέπει ένα κατασκευασμένο έργο (πχ. φαίνονται οι κάμερες, η διαδικασία του μοντάζ κλπ.)

[Man with a Movie Camera](#), 1929, Dziga Vertov, 1.06'

[F for Fake Orson Welles 1973](#)

[Ο Ηρακλής, ο Αχελώος και η γιαγιά μου](#)

Επιτελεστικός τρόπος (performative mode)

- Ο επιτελεστικός τρόπος εστιάζει στην **υποκειμενική εμπειρία** και χρησιμοποιεί την παρουσία, τη φωνή και το συναίσθημα του δημιουργού – ή του υποκειμένου – ως κεντρικό στοιχείο της αφήγησης.
- Δεν προσπαθεί να αποδείξει κάτι με “αντικειμενικά” στοιχεία, αλλά να μεταδώσει **πώς βιώνεται** μια κατάσταση. Συχνά συνδυάζει ποιητικές εικόνες, προσωπικά ημερολόγια, αναπαραστάσεις ή θεατρικά στοιχεία για να δημιουργήσει μια συναισθηματική πρόσβαση στο θέμα.
- Η αλήθεια εδώ δεν είναι απαραίτητα επαληθεύσιμη, αλλά **βιωματική και εσωτερική**.

[Night and Fog](#), 1956, Alain Resnais (ναζιστικά στρατόπεδα συγκέντρωσης)

[Free Fall](#), 1998 του Péter Forgács (Ουγγαρία - ιστορίες λίγο πριν το ολοκαύτωμα)

[Tongues Untied](#), 1989, Marlon Riggs - κοινότητες μαύρων ομοφυλοφίλων στις ΗΠΑ, και η άποψη τους για τον κόσμο καθώς αντιμετωπίζουν ρατσισμό, ομοφοβία και περιθωριοποίηση

Υβριδικός τρόπος

- Δεν περιορίζεται σε έναν τρόπο αφήγησης, αλλά επιλέγει τεχνικές ανάλογα με την ανάγκη της αφήγησης.
- Δίνει ευελιξία και πλούτο στην παρουσίαση του θέματος, συνδυάζοντας ποικίλα εργαλεία αφήγησης.

Υβριδικό ντοκιμαντέρ - παραδείγματα

- [Waltz with Bashir](#) (2008) > συνδυάζει κινούμενο σχέδιο με πλάνα για να εξερευνήσει τις αναμνήσεις του σκηνοθέτη από τον πόλεμο του Λιβάνου το 1982
- [The Act of Killing](#) (2012) > συνδυάζει αναπαραστάσεις και σουρεαλιστικές εικόνες για να εξερευνήσει την γενοκτονία στην Ινδονησία 1965-1966
- [The Arbor](#) (2010) > συνδυάζει συνεντεύξεις, αρχειακό υλικό και σκηνοθετημένες σκηνές για να αφηγηθεί την ιστορία της θεατρικής συγγραφέως Andrea Dunbar.

Εργαλεία αφήγησης

Περιγραφή / Λειτουργία

Σκηνές (Scenes)

Κύρια δράση και γεγονότα όπου εμφανίζονται οι χαρακτήρες.
Μεταφέρουν την ιστορία ή το θέμα με ζωντανό και άμεσο τρόπο.

B-Roll / Συμπληρωματικά πλάνα

Πλάνα που υποστηρίζουν την αφήγηση: δείχνουν περιβάλλον, λεπτομέρειες ή ατμόσφαιρα, γεμίζουν κενά και ενισχύουν τον ρυθμό.

Συνεντεύξεις (Interviews)

Προσωπικές μαρτυρίες ή σχόλια ανθρώπων σχετικών με το θέμα.

Αρχειακό υλικό (Archival footage/photos)

Βίντεο, ηχητικά αρχεία, φωτογραφίες ή άλλα ντοκουμέντα που δίνουν ιστορικό ή άλλο πλαίσιο.

Αναπαραστάσεις/Δραματοποίηση (Re-enactments)

Σκηνοθετημένες σκηνές για γεγονότα που δεν έχουν γυριστεί ζωντανά.

Οπτικοποιήσεις / Γραφήματα (Visualization / Infographics)

Διαγράμματα, χάρτες ή στατιστικά που διευκολύνουν την κατανόηση σύνθετων πληροφοριών.

Animation

Για να επεξηγηθούν διαδικασίες ή άλλα θέματα.

Αφήγηση / Voice-over

Σχόλια ή εξηγήσεις που συνοδεύουν τα πλάνα και καθοδηγούν τον θεατή.

Ήχος / Μουσική

Δημιουργεί ατμόσφαιρα, ένταση ή συναισθηματική διάσταση.

Κείμενα / Τίτλοι

Παρέχουν πληροφορίες όπως ημερομηνίες, τοποθεσίες, ονόματα, τίτλους, υπότιτλους κλπ.

Δομή

Η **δομή ενός ντοκιμαντέρ** είναι ο τρόπος με τον οποίο οργανώνεται το ντοκιμαντέρ.

Υπάρχουν διάφορες μορφές:

- **Δομή Τριών Πράξεων (Three-Act Structure)** - βασικό μοντέλο αφήγησης
 - **Πράξη 1 (Αρχή):** Παρουσιάζει το πλαίσιο, τους κύριους χαρακτήρες και το γεγονός που ξεκινά την ιστορία.
 - **Πράξη 2 (Μέση):** Αναπτύσσει την κύρια σύγκρουση, τα εμπόδια και τις επιπλοκές, αυξάνοντας την ένταση.
 - **Πράξη 3 (Τέλος):** Παρέχει την κορύφωση, την επίλυση και ένα συμπέρασμα ή μεταμόρφωση για τους χαρακτήρες.
- **Γραμμική Δομή** > Παρουσιάζει τα γεγονότα με τη σειρά που συνέβησαν.
- **Μη Γραμμική Δομή** > Συνδέει τα επιμέρους στοιχεία χωρίς αυστηρή χρονολογική σειρά (πχ. θεματικά, διαφορετικές οπτικές στο ίδιο θέμα, έμφαση σε εικόνες, ήχους δημιουργώντας μια συναισθηματική εμπειρία).

Συγγραφή σύνοψης σεναρίου (Treatment)

- Ένα **treatment ντοκιμαντέρ** είναι ένα σύντομο αλλά αναλυτικό κείμενο που περιγράφει την ταινία πριν γίνουν τα γυρίσματα.
- Το treatment **δεν είναι σενάριο**, αλλά μια αναλυτική περιγραφή που δείχνει **την ιδέα, την ιστορία, τους χαρακτήρες και το στυλ** της ταινίας.
- Διαφέρουν ως προς τη μορφή ή το περιεχόμενο ανάλογα με το **που θα κατατεθούν** – π.χ. για pitch σε χρηματοδότες, φεστιβάλ ή για εσωτερική χρήση στην ομάδα παραγωγής.
- **Συνήθως περιλαμβάνουν:** τον τίτλο, logline, μια συνοπτική περιγραφή της ιστορίας, το κεντρικό θέμα ή μήνυμα, τους χαρακτήρες/υποκείμενα, την αφήγηση και δομή, το στυλ και την αισθητική, τους βασικούς χώρους γυρισμάτων, στοιχεία ήχου και μουσικής και εκτιμώμενη διάρκεια.
- Για χρηματοδότηση ζητούνται και επιπλέον στοιχεία όπως δήλωση σκηνοθέτη, βιογραφικά συντελεστών (crew), σύνδεση με την ιστορία, προτεινόμενο χρονοδιάγραμμα και budget (εκτίμηση), δείγμα, προοπτική διανομής, κ.ά. πχ. [Sundance](#)
- βλ. <https://ikee.lib.auth.gr/record/283277/files/KARAKASIS-KOY.pdf> σελ. 31-47

Pitch

- Παρουσίαση της ιδέας και του σχεδίου παραγωγής στους παραγωγούς, χρηματοδότες ή φεστιβάλ.
- Στόχος: Να πείσει ότι το ντοκιμαντέρ αξίζει χρηματοδότηση.

Μετά το Pitch

- Προσαρμογή του treatment βάσει feedback από το pitch.
- Οριστικοποίηση λεπτομερειών παραγωγής:
 - χρονοδιάγραμμα γυρισμάτων
 - budget
 - οργάνωση ομάδας παραγωγής και εξοπλισμού
- Προετοιμασία για το στάδιο της παραγωγής.

Στάδια Δημιουργίας Ντοκιμαντέρ συνοπτικά

ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ (Preproduction)

- Ιδέα & Κεντρικό Θέμα
- Έρευνα & Στοιχεία
- Επιλογή Χαρακτήρων
- Έρευνα Χώρων / Ρεπεράζ
- Άδειες & Νομικές Διαδικασίες
- Αφήγηση & Αφηγηματικά εργαλεία
- Δομή
- Σύνοψη σεναρίου (Treatment)
- Pitch
- Μετά το Pitch

ΠΑΡΑΓΩΓΗ (Production)

- Γυρίσματα: Λήψεις γεγονότων, συνεντεύξεων, B-roll
- Συλλογή αρχειακού υλικού: Υποστηρικτικά πλάνα, φωτογραφίες, ντοκουμέντα.
- Ήχος: Καταγραφή διαλόγων, ήχων περιβάλλοντος κ.ά.
- Μουσική
- Διαχείριση ομάδας & συμμετεχόντων: Συντονισμός γυρισμάτων και επικοινωνία με συμμετέχοντες.
- Διαρκής έλεγχος υλικού: Logging, επαναλήψεις, προετοιμασία για μοντάζ.

ΜΕΤΑΠΑΡΑΓΩΓΗ (Post-Production)

- Οργάνωση και καταγραφή υλικού
- Μοντάζ (Editing): Επιλογή και τοποθέτηση πλάνων, δημιουργία αφηγηματικής ροής.
- Μιξάζ, Ήχος: Επεξεργασία ήχου, προσθήκη voice-over, μουσικής, ηχητικών εφέ.
- Χρωματική διόρθωση (Color grading): Ομοιομορφία εικόνας, βελτίωση οπτικής ποιότητας.
- Γραφικά & τίτλοι: Εισαγωγή τίτλων, υποτίτλων, οπτικών γραφικών κλπ.
- Τελικός έλεγχος / mastering: Δημιουργία τελικής εκδοχής για προβολή, φεστιβάλ ή διανομή.
- Διανομή / Παρουσίαση

Βασική ομάδα ντοκιμαντέρ

ΠΡΟΠΑΡΑΓΩΓΗ – ΠΑΡΑΓΩΓΗ (Preproduction – Production)

- **Παραγωγός** > συμβάλλει στην οργάνωση των ιδεών, συνθέτει μια δημιουργική ομάδα παραγωγής και είναι υπεύθυνος/η για ολόκληρη την παραγωγή της ταινίας.
- **Σεναριογράφος (;)**
- **Σκηνοθέτης** > υλοποιεί δημιουργικά την ιδέα σε όλα τα στάδια παραγωγής και ενεργεί ως ο σύνδεσμος μεταξύ των επιμέρους σταδίων
- **Βοηθός Σκηνοθέτη** > υποστηρίζει τον σκηνοθέτη και τον βοηθά να οργανώσει και να πραγματοποιήσει την παραγωγή
- **Διευθυντής φωτογραφίας** > συνεργάζεται με τον σκηνοθέτη στην επιλογή των πλάνων και στον χειρισμό του φωτός
- **Χειριστής κάμερας – Οπερατέρ** > χειρίζεται την κάμερα και όλο τον εξοπλισμό της και συνεργάζεται με τον διευθυντή φωτογραφίας
- **Ηχολήπτης** > οι ηχολήπτες καταγράφουν τον ήχο κατά τη διάρκεια ή/και μετά την παραγωγή
- **Μουσικός**

ΜΕΤΑΠΑΡΑΓΩΓΗ (Postproduction) > Τεχνικοί επεξεργασίας εικόνας, ήχου

ΔΙΑΝΟΜΗ (Distribution) > Προσωπικό υπεύθυνο για διανομή, μάρκετινγκ

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ

διαφορετικής αφήγησης του ίδιου θέματος

The Shampoo Summit, 2016, σκηνοθέτιδα Iris Zaki, <https://www.youtube.com/watch?v=EMOUHN2ZVi4>

Μεγαλώνοντας στην παραθαλάσσια πόλη Χάιφα, στο βόρειο Ισραήλ, η Εβραία Ισραηλινή σκηνοθέτιδα Iris Zaki σπάνια ανέπτυξε σχέσεις ή συμμετείχε σε ουσιαστικές συζητήσεις με τους Άραβες γείτονές της. Στο μικρού μήκους ντοκιμαντέρ της *The Shampoo Summit*, η Zaki επιχειρεί να διευρύνει την οπτική της για το διχασμό Εβραίων-Αράβων της πόλης, παίρνοντας μια δουλειά ως «κοπέλα για λούσιμο» σε ένα κομμωτήριο ιδιοκτησίας Χριστιανών Αράβων, με γυναικεία πελατεία τόσο ποικιλόμορφη όσο η ίδια η πόλη. Μέσα από συναντήσεις γεμάτες χιούμορ και ανθρωπιά, η Zaki αναδεικνύει τις προσωπικές ιστορίες των γυναικών και τις απόψεις τους για τις θρησκευτικές και εθνικές εντάσεις της περιοχής. Με αυτόν τον τρόπο, προτείνει ότι τα χάσματα ανάμεσα στην πολιτική ηγεσία ενός κράτους και τους πολίτες του μπορούν ίσως να αντιμετωπιστούν μέσω μιας διαφορετικής μορφής διπλωματίας, μια μικρή αλλά σημαντική ελπίδα μέσα στις φαινομενικά δυσχερείς προοπτικές για μια διαρκή ειρήνη στην περιοχή.

<https://www.theguardian.com/cities/2018/apr/19/haifa-is-essentially-segregated-cracks-appear-in-israels-capital-of-coexistence>

Mode (Nichols)	Περιγραφή	Σκοπός	Τι αφορά η ταινία	Κεντρικό Ερώτημα	Παραδείγματα Λήψεων	Mood / Χρώματα	Ηχος / Μουσική
Expository	Αφηγητής εξηγεί, υποστηρίζεται από συνεντεύξεις και B-roll	Ενημέρωση για κοινωνική και πολιτική σημασία	Καθημερινότητα στο κομμωτήριο και συνύπαρξη Ισραηλινών και Αράβων	Μπορεί ένας κοινός χώρος να προάγει διάλογο και κατανόηση;	Συνεντεύξεις, B-roll, γραφικά, αρχειακό υλικό	Ουδέτερα χρώματα, καθαρό φως	Voiceover, φυσικοί ήχοι ψαλιδιού, ήπια μουσική
Observational	Κάμερα παρατηρεί χωρίς παρέμβαση	Δείχνει αυθεντικά την καθημερινή ζωή στο κομμωτήριο	Αλληλεπιδράσεις πελατών και εργαζομένων	Πώς συνυπάρχουν οι άνθρωποι σε καθημερινές στιγμές;	Πλάνα μεγάλης διάρκειας κόμμωσης, παρακολούθηση συζητήσεων για να δημιουργήσει αίσθηση συνέχειας και ρεαλισμού, κοντινά χεριών, λουτήρων κλπ.	Φυσικό φως, ζεστές αποχρώσεις	Ήχοι ψαλιδιού, πιστολάκι, κουβέντες (Φυσικοί ήχοι)
Participatory	Ο σκηνοθέτης αλληλεπιδρά με χαρακτήρες	Προσωπική σύνδεση και άμεση εμπλοκή	Συμμετοχή σε κουβέντες ή κομμώσεις	Μπορεί η εμπλοκή του να αλλάξει τη δυναμική του χώρου;	Πλάνο οπτικής γωνίας σκηνοθέτη, κάμερα στο χέρι για λήψεις δραστηριοτήτων	Ζεστό, κινητικό, ζωντανό	Φυσικοί ήχοι και μουσικές του τόπου
Reflexive	Δείχνει τη διαδικασία γυρίσματος και την κάμερα και ίσως το μοντάζ	Αναδεικνύει τη σχέση κάμερας-πραγματικότητας	Πώς επηρεάζει η παρουσία της κάμερας τους πελάτες και κομμωτές	Αλλάζει η παρουσία της κάμερας την καθημερινότητα;	Πλάνα από τα παρασκήνια πχ. προετοιμασία γυρίσματος, διαίρεση οθόνης, πχ. το πλάνο από τη μία και το μοντάζ του στην άλλη	Ουδέτερα, φωτισμού εξοπλισμού	Ήχοι κάμερας, μοντάζ, αφήγηση από σκηνοθέτη
Performative	Έμφαση σε βιώματα και συναισθήματα	Δημιουργεί συναισθηματική σύνδεση με το κοινό	Αφηγήσεις πελατών και κομμωτών για ειρήνη, φόβο, ελπίδα	Τι σημαίνει η συνύπαρξη σε έναν κοινό χώρο;	Close-up σε πρόσωπα, slow-motion πλάνα αλληλεπίδρασης	Ζεστά χρώματα, μαλακό φωτισμό	Συναισθηματική μουσική, φυσικοί ήχοι
Poetic	Έμφαση στη διάθεση, εικόνες και ήχους	Δημιουργία ατμόσφαιρας και εικαστικής εμπειρίας	Λεπτομέρειες καθημερινότητας, αισθήσεις, φωτισμός και χρώματα	Τι νιώθει κανείς όταν βλέπει κοινά σε χώρο που συνήθως διχάζει;	Extreme close-up χεριών, slow-motion, reflections σε καθρέφτες	Ζεστές, μαλακές αποχρώσεις	Φυσικοί ήχοι, ambient μουσική
Hybrid Mode	Συνδυασμός στοιχείων από δύο ή περισσότερα modes	Ευελιξία, καλύπτει πληροφορία, παρατήρηση και συναισθηματική σύνδεση	Καθημερινότητα, προσωπικές ιστορίες και παρατηρήσεις πελατών και κομμωτών	Πώς συνδυάζονται οι εμπειρίες και η καθημερινή ζωή για να αναδείξουν τη σημασία του χώρου;	Εναλλαγές πλάνων παρατήρησης, συνεντεύξεων και voiceover, πλάνα από το γύρισμα ως μέρος της αφήγησης.	Συνδυασμός φυσικών και ζεστών τόνων, δυναμικό φωτισμό	Voiceover, φυσικοί ήχοι, μουσική του τόπου που ακολουθεί τον ρυθμό των πλάνων

- Το *The Shampoo Summit* ανήκει κυρίως στο **Participatory Mode** (Συμμετοχική αφήγηση) σύμφωνα με τα modes του Bill Nichols.
- **Γιατί** η σκηνοθέτιδα **συμμετέχει ενεργά** στο ντοκιμαντέρ, ως «κοπέλα για λούσιμο» και αλληλεπιδρά με τις πελάτισσες και την ιδιοκτήτρια.
- Οι συζητήσεις **ενσωματώνονται στην αφήγηση**.
- Η ταινία **αναδεικνύει προσωπικές ιστορίες και εμπειρίες** μέσω της παρουσίας και της παρέμβασης της δημιουργού.
- Έχει και κάποια στοιχεία **Reflexive Mode** στις στιγμές που τονίζεται η διαδικασία του γυρίσματος.

Πώς γίνεται οικουμενική μια μικρή ιστορία;

Το *The Shampoo Summit* αφορά:

- **Διαφορετικότητα και συνύπαρξη:** Παρά τις διαφορετικές θρησκείες και πολιτισμικά υπόβαθρα (μουσουλμάνες, χριστιανές, εβραίες), οι γυναίκες συναντιούνται και αλληλεπιδρούν με σεβασμό και κατανόηση.
- **Ανθρώπινη ευαλωτότητα και κοινότητα:** Η καθημερινή, προσωπική στιγμή του λουσίματος λειτουργεί ως χώρος εμπιστοσύνης και διαλόγου.
- **Κατανόηση και διάλογος απέναντι στις προκαταλήψεις:** Μέσα από συζητήσεις μοιράζονται φόβοι, εμπειρίες και προσδοκίες, δείχνοντας πώς η επικοινωνία υπερβαίνει τις κοινωνικές και πολιτικές διακρίσεις.

Η ιστορία ενός κομμωτηρίου σε μια συγκεκριμένη πόλη (Haifa) αγγίζει **καθολικές ανθρώπινες αξίες**: την ανάγκη για κοινότητα, την αναγνώριση της διαφορετικότητας, την επιθυμία για κατανόηση και συνύπαρξη. Παρά το τοπικό πλαίσιο, οι θεατές μπορούν να ταυτιστούν με τα συναισθήματα, τις σχέσεις και τις προκλήσεις των χαρακτήρων. Δηλαδή, από μια μικρή, καθημερινή ιστορία δημιουργείται ένα **παγκόσμιο μήνυμα αλληλεγγύης και ανθρωπιάς**.

Άλλα είδη αφήγησης

- Docudrama (δραματοποιημένο ντοκιμαντέρ) > δραματοποίηση πραγματικών γεγονότων
[Forgotten Leaders. Trailer. Docudrama. English Subtitles. StarMediaEN – YouTube](#)
- Docufiction > μυθοπλαστικές αφηγήσεις που παρουσιάζονται σε μορφή ντοκιμαντέρ.
- Mockumentary (ψευδοντοκιμαντέρ) > η μυθοπλασία ως ντοκιμαντέρ
[THE RUTLES: ALL YOU NEED IS CASH Trailer – YouTube](#)
- Reality-TV
- Διαδραστικό Ντοκιμαντέρ

Docudrama

- Είδος κινηματογραφικής ή τηλεοπτικής παραγωγής που συνδυάζει στοιχεία παρουσίασης τύπου ντοκιμαντέρ με μυθοπλαστική δραματοποίηση.
- Έχουν ως στόχο να παρέχουν μια δραματοποιημένη εκδοχή πραγματικών γεγονότων
- Συχνά χρησιμοποιούν ένα μείγμα σεναριακών σκηνών και αρχειακού υλικού για να δημιουργήσουν μια αίσθηση αυθεντικότητας και μπορεί να βασίζονται σε συνεντεύξεις με ανθρώπους που συμμετείχαν στα γεγονότα που απεικονίζονται.
- Ενώ μπορεί να έχουν κάποιες δημιουργικές ελευθερίες όσον αφορά τα γεγονότα ή τους χαρακτήρες που απεικονίζονται, γενικά προσπαθούν να είναι όσο το δυνατόν πιο ακριβή από άποψη γεγονότων, και συχνά χρησιμοποιούνται για την ενημέρωση του κοινού σχετικά με σημαντικά ιστορικά ή κοινωνικά ζητήματα.
- Είναι δημοφιλή σε ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως ιστορικά δράματα, ιστορίες αληθινών εγκλημάτων και πολεμικές ταινίες, μεταξύ άλλων.

Docudrama - Παραδείγματα

- [The Crown](#) - Σειρά του Netflix, ιστορικό δράμα που εξιστορεί τη βασιλεία της βασίλισσας Ελισάβετ Β', βασισμένο σε πραγματικά γεγονότα και πρόσωπα.
- [Chernobyl - Σειρά του HBO](#), δραματοποιημένη περιγραφή της πυρηνικής καταστροφής του Τσερνομπίλ το 1986, βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα και ανθρώπους.
- [The People v. O. J. Simpson: American Crime Story](#) - Σειρά του FX, δραματοποιημένη εξιστόρηση της δίκης για τη δολοφονία του O.J. Simpson, βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα και ανθρώπους.
- [United 93](#) - Δραματοποιημένη αναπαράσταση των γεγονότων που έλαβαν χώρα στην πτήση 93 της United Airlines στις 11 Σεπτεμβρίου 2001, βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα και ανθρώπους.
- [Catch-22](#) - Αυτή η σειρά του Hulu είναι μια δραματοποιημένη διασκευή του κλασικού μυθιστορήματος του Τζόζεφ Χέλερ, το οποίο βασίζεται στις εμπειρίες του συγγραφέα ως βομβαρδιστή στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.
- [Επιχείρηση Φινάλε](#) - Αφηγείται την ιστορία της σύλληψης του ναζιστή εγκληματία πολέμου Αδόλφου Άιχμαν, βασισμένη σε πραγματικά γεγονότα και πρόσωπα.
- [Βενιζέλος, αγώνας για τη Μικρά Ασία](#), παρουσιάζει τα ιστορικά γεγονότα της δεκαετίας 1913-1923, εκκινώντας από το τέλος των Βαλκανικών πολέμων έως την υπογραφή της Συνθήκης της Λοζάνης το 1923.

Docufiction - μυθοπλαστικό ντοκιμαντέρ

- Τύπος κινηματογραφικής ή τηλεοπτικής παραγωγής που παρουσιάζει μυθοπλαστικά στοιχεία σε μορφή ντοκιμαντέρ.
- Σε αντίθεση με το παραδοσιακό ντοκιμαντέρ, το οποίο στοχεύει στην παρουσίαση πραγματικών πληροφοριών για πραγματικά γεγονότα ή πρόσωπα, το docufiction χρησιμοποιεί ένα μείγμα πραγματικών και φανταστικών στοιχείων για να δημιουργήσει μια φανταστική αφήγηση που φαίνεται να βασίζεται στην πραγματικότητα.
- Μπορεί να χρησιμοποιούν πραγματικές τοποθεσίες, ανθρώπους ή γεγονότα ως σκηνικό για τη φανταστική ιστορία και μπορεί να ενσωματώνουν συνεντεύξεις ή φωνητική αφήγηση για να δημιουργήσουν μια αίσθηση αυθεντικότητας.
- Αν και δεν έχουν σκοπό να είναι ακριβείς ως προς τα γεγονότα, συχνά διερευνούν ζητήματα ή θέματα του πραγματικού κόσμου και μπορεί να χρησιμοποιούν τη φανταστική αφήγηση για να σχολιάσουν ή να επικρίνουν γεγονότα της πραγματικής ζωής.
- Συνολικά, το docufiction είναι μια δημιουργική προσέγγιση στην αφήγηση ιστοριών που επιτρέπει στους κινηματογραφιστές να συνδυάσουν πραγματικά και μυθοπλαστικά στοιχεία προκειμένου να δημιουργήσουν μια μοναδική και ελκυστική αφήγηση που βασίζεται σε εμπειρίες και γεγονότα της πραγματικής ζωής.
- <https://www.tckpublishing.com/docufiction/>

mockumentary

- Το ψευδο-ντοκιμαντέρ είναι ένας τύπος ταινίας ή τηλεοπτικού προγράμματος που παρουσιάζεται ως ντοκιμαντέρ, αλλά στην πραγματικότητα είναι ένα μυθοπλαστικό έργο που χρησιμοποιεί τις συμβάσεις του ντοκιμαντέρ για να δημιουργήσει ένα χιουμοριστικό ή σατιρικό αποτέλεσμα.
- Συχνά παρωδούν ή ασκούν κριτική σε είδη ντοκιμαντέρ του πραγματικού κόσμου ή σε συγκεκριμένα ντοκιμαντέρ παρουσιάζοντας παράλογες ή υπερβολικές εκδοχές γεγονότων ή χαρακτήρων της πραγματικής ζωής.
- Παρουσιάζονται σε διάφορες μορφές, όπως μια ψευδή "παρασκηνιακή" ματιά σε ένα φανταστικό γεγονός ή θεσμό ή μια σάτιρα ενός συγκεκριμένου στυλ ή θέματος ντοκιμαντέρ.
- Συχνά χρησιμοποιούν συνεντεύξεις, αρχειακό υλικό και φωνητική αφήγηση, για να δημιουργήσουν μια αίσθηση αυθεντικότητας και ρεαλισμού.
- Παραδείγματα δημοφιλών ψευδο-ντοκιμαντέρ είναι οι ταινίες [THE RUTLES: ALL YOU NEED IS CASH Trailer – YouTube](#), "[This Is Spinal Tap](#)", "[Best in Show](#)" και "[Borat](#)", καθώς και οι τηλεοπτικές σειρές "[The Office](#)" και "[Parks and Recreation](#)".

Mockumentary vs Docufiction

Mockumentary

- Ο στόχος ενός mockumentary είναι συνήθως η παρωδία ή η σάτιρα ενός συγκεκριμένου θέματος, συχνά χρησιμοποιώντας χιούμορ ή ειρωνεία για να καταδείξει ένα θέμα.
- Τα μυθοπλαστικά στοιχεία σε ένα mockumentary είναι συνήθως υπερβολικά ή παράλογα και ο συνολικός τόνος είναι συνήθως κωμικός ή σατιρικός.

Docufiction

- Ο στόχος ενός docufiction είναι συνήθως η διερεύνηση πραγματικών ζητημάτων ή θεμάτων, συχνά χρησιμοποιώντας μια μυθοπλαστική αφήγηση για να σχολιάσει ή να επικρίνει γεγονότα της πραγματικής ζωής.
- Τα μυθοπλαστικά στοιχεία σε ένα docufiction είναι συνήθως πιο διακριτικά, και ο συνολικός τόνος είναι συνήθως πιο σοβαρός ή δραματικός.

Συνολικά, η κύρια διαφορά μεταξύ mockumentary και docufiction είναι ο γενικός τόνος και ο σκοπός της κινηματογραφικής ή τηλεοπτικής παραγωγής. Ενώ και οι δύο χρησιμοποιούν ένα μείγμα πραγματικών και φανταστικών στοιχείων για να δημιουργήσουν μια μοναδική αφήγηση, τα mockumentary προορίζονται γενικά να είναι κωμικά ή σατιρικά, ενώ τα docufictions είναι συνήθως πιο σοβαρά ή δραματικά.

Reality -TV

- Είδος τηλεοπτικού προγράμματος που απεικονίζει μη σκηνοθετημένες καταστάσεις της πραγματικής ζωής, συχνά με πρωταγωνιστές απλούς ανθρώπους αντί για επαγγελματίες ηθοποιούς.
- Απευθύνονται σε ένα ευρύ φάσμα τηλεθεατών και μπορούν να καλύψουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, όπως διαγωνισμούς μαγειρικής, ραντεβού και σχέσεις, σόου ταλέντων και κοινωνικά πειράματα.
- Βασίζονται συνήθως σε μια ποικιλία τεχνικών κινηματογράφησης, όπως κρυφές κάμερες, συνεντεύξεις και εξομολογήσεις, για να αποτυπώσουν τη δράση και το δράμα χωρίς σενάριο.
- Δημοφιλές είδος που συχνά προσελκύει μεγάλο κοινό λόγω της απρόβλεπτης φύσης του, καθώς και της ικανότητάς του να παρέχει στους θεατές μια ματιά στην πραγματική ζωή και τις εμπειρίες των άλλων.

Survivor - Μια μακροχρόνια σειρά διαγωνισμού που εγκλωβίζει τους διαγωνιζόμενους σε ένα απομακρυσμένο νησί και τους προκαλεί να επιβιώσουν και να διαγωνιστούν σε διάφορες δοκιμασίες για να κερδίσουν ένα χρηματικό έπαθλο.

Keeping Up with the Kardashians - Μια σειρά που παρακολουθεί τη ζωή της οικογένειας Kardashian-Jenner καθώς περιηγούνται στην προσωπική και επαγγελματική τους ζωή.

The Bachelor/Bachelorette - Μια εκπομπή διαγωνισμού γνωριμιών στην οποία ένας ελεύθερος άνδρας ή γυναίκα επιλέγει σύντροφο από μια ομάδα μνηστήρων μέσω μιας σειράς ραντεβού και αποκλεισμών.

Shark Tank - Μια εκπομπή στην οποία επίδοξοι επιχειρηματίες παρουσιάζουν τις επιχειρηματικές τους ιδέες σε μια ομάδα επενδυτών, οι οποίοι στη συνέχεια αποφασίζουν αν θα επενδύσουν ή όχι στο εγχείρημα.

Διαδραστικό ντοκιμαντέρ (Interactive documentaries, web documentaries, i-docs)

- Τα δίκτυα επικοινωνιών επιτρέπουν έναν διαφορετικό τρόπο κινηματογραφικής αφήγησης.
- Οι ψηφιακές πλατφόρμες επεκτείνουν το είδος του ντοκιμαντέρ, όχι μόνο όσον αφορά τη γραμμική αφήγηση, αλλά κυρίως στην παραγωγή περιεχομένου που δημιουργείται ειδικά για τον ιστό. Τα διαδικτυακά ντοκιμαντέρ αλλάζουν τον τρόπο που η αφήγηση σχετίζεται με την πραγματικότητα, καθώς εστιάζουν σε διάφορα επίπεδα αλληλεπίδρασης.
 - ο θεατής/χρήστης μπορεί να περιηγηθεί αλλά δεν μπορεί να αλλάξει αλλάζει το περιεχόμενο
 - ο θεατής/χρήστης μπορεί να αλλάξει το περιεχόμενο, αλλά δεν μπορεί να αλλάξει τη δομή
 - ο θεατής/χρήστης μπορεί να αλλάξει το περιεχόμενο και τη δομή

[Interactive Documentary | Becoming Human](#)

Σύγχρονες τάσεις - μορφές

- Micro documentary > <https://www.nyfa.edu/program/4-week-online-documentary-filmmaking-and-micro-docs-workshop/>
- VR docs > <https://news.unframed-collection.com/en/10-documentary-vr-experiences-with-real-impact/>
- AR docs > <https://1ric.com/terminal-3>
- **ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ (AI)** > Το AI επηρεάζει την παραγωγή ντοκιμαντέρ τόσο σε **τεχνικό επίπεδο** (π.χ. βελτίωση εικόνας, δημιουργία αναπαραστάσεων κλπ.) όσο και σε **αφηγηματικό** (π.χ. ανάλυση μεγάλων δεδομένων, ανακάλυψη μοτίβων σε γεγονότα).

<https://www.imdb.com/title/tt36841032/> > «**Post Truth**» είναι το πρώτο ντοκιμαντέρ μεγάλου μήκους που δημιουργήθηκε εξ ολοκλήρου με χρήση **τεχνητής νοημοσύνης**. Εξετάζει τη σχέση μας με την τεχνολογία και αναλύει πώς φτάσαμε σε έναν κόσμο όπου η αλήθεια και η πραγματικότητα έχουν χάσει τη σημασία τους, καλώντας τους θεατές να επανεξετάσουν κριτικά την αντίληψή τους για την πραγματικότητα.

<https://www.imdb.com/title/tt32439490/> > Ο σκηνοθέτης Piotr Winiewicz και ο παραγωγός Mads Damsbo είχαν την ιδέα να δημιουργήσουν ένα AI γλωσσικό μοντέλο (ονομάστηκε «Kaspar», ως αναφορά στο ντοκιμαντέρ του Werner Herzog The Enigma of Kaspar Hauser) και να το εκπαιδεύσουν με το έργο του Herzog, ώστε να γράψει ένα σενάριο αφήγησης. Το αποτέλεσμα αυτού του πρότζεκτ είναι το 'About a Hero'. Ο Winiewicz ανέφερε ότι η διάσημη φράση του Herzog, «ένας υπολογιστής δεν θα φτιάξει μια ταινία τόσο καλή όσο η δική μου σε 4.500 χρόνια», αποτέλεσε εν μέρει το έναυσμα για το πρότζεκτ, αλλά και μια προσωπική σχέση με πρώην σύντροφό του, που επικοινωνούσαν μόνο μέσω email, παρά το γεγονός ότι ζούσαν μαζί. Την ίδια περίοδο, η Google εισήγαγε το 'smart compose', έναν αλγόριθμο που μαθαίνει από τα email και μπορεί να προβλέψει τις επόμενες λέξεις και προτάσεις. Ο Winiewicz είπε ότι εκείνη την εποχή το 'smart compose' έγραφε περίπου το 60% των emails του.

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ONLINE

Εφόδιο για νέους ντοκιμαντερίστες. Απόστολος Καρακάσης, Χρήστος Γούσιος, Κωνσταντίνος Κεφάλας.

<https://ikee.lib.auth.gr/record/283277/files/KARAKASIS-KOY.pdf>

Η οπτικοακουστική κατασκευή. Κυριακουλάκος, Π., Καλαμπάκας, Ε.

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5709>

Η δημιουργία της μυθοπλαστικής αφήγησης και τα είδη των κινηματογραφικών ταινιών: με παραδείγματα από τον Ελληνικό Κινηματογράφο, Σκοπετέας, Ιωάννης.

<https://repository.kallipos.gr/handle/11419/5729>

Ενδεικτικά Φοιτητιβίσματα

Τμήμα Δημοσιογραφίας και ΜΜΕ, ΑΠΘ

- [Χαρά: Θέμα οπτικής](#), 2018
- [Marmelo: Ένα Μαγικά Αστείο Ντοκιμαντέρ](#), 2018
- [Παλιές φωτογραφίες της Θεσσαλονίκης](#), 2018
- [Ξενάγηση στο Πάρκο Εθνικής Συμφιλίωσης](#), 2019
- [20+20= Quaranta](#), 2020
- [Wasteless](#), 2020
- [Άλλες λέξεις](#), 2020
- [Αμετακίνητα](#), 2020
- [Στις Σκιές των Ηρώων](#), 2022
- [18 X 21cm](#), 2022
- [Θετικά φορτισμένη μετακίνηση](#), 2024
- [Όταν η σιωπή δεν είναι χρυσός](#), 2024